

De la Bibliografia més recent de Josep Iglésies

Lluís CASASSAS i SIMÓ

Pau Vila, a les paraules liminars que escrigué quan el 1978 la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA decidí dedicar a Josep Iglésies el primer número de la seva revista, posava ben de manifest dos fets: en segon lloc, la dedicació constant de Josep Iglésies a l'estudi del país i com «d'aquesta entusiàstica devoció a la terra en sorgí l'assagista, el narrador i l'historiador, però sempre en destacà el geògraf». En primer lloc, Vila assenyalava que «en poques paraules, hom pot dir que Josep Iglésies ha donat una nombrosa aportació a la bibliografia catalana de les ciències humanes» i «ens ha fornint una sèrie de treballs i estudis, alguns d'ells propis, que han enriquit notablement la nostra cultura artística, literària i científica».

Per això va semblar natural a Josep Mª Puchades, que dirigí la revista, que en aquell número monogràfic figurés una bibliografia de Josep Iglésies el més completa possible i n'encarregà l'elaboració a Xavier Fort que reexí a fer-la gaire bé sense oblits rellevants. La «Bibliografia de Josep Iglésies» s'acabava, és clar, amb aportacions corresponents a l'any 1978, el de la publicació del número ú de la revista. Però, els darrers vuit anys de la vida del geògraf estaren plens de la seva activitat febril i il·lusionada i continuà la seva aportació de materials fins el moment en què l'arrabassà la mort, quan estava enllestint algunes obres interessants. Val la pena, doncs, iniciar ara l'assaig d'aproximació a l'obra més recent de Josep Iglésies amb l'inventari dels seus darrers escrits. La tasca no seria fàcil ja que es tracta d'un autor prolífic i incansable que va escriure sense repòs. Cal recordar que Josep Iglésies ho escrivia tot. Ell, que era un conversador agut, espontani i natural, «amb el verb animat de bon humor i la lleu ironia que li són propis», tal com remarcà Pau Vila, no deixava de redactar i de pulir tot el que havia de dir quan les ocasions li permetien la reflexió prèvia i acurada. És per això que la seva bibliografia de 1978-1986 comprèn un centenar llarg de títols que ara han estat agrupats de la següents manera per fer més fàcil la comprensió del seu abast:

I) **Biografies, semblances i necrològiques.** En la seva vida intensa i activa, de servei constant, l'Iglésies va tenir ocasió de tractar persones interessants de tots els camps, de

les quals ens deixà una galeria de retrats de gran valor. Polítics, excursionistes, literats, gent de Reus i de les muntanyes són recordats amb paraula encesa en les obres incloses en aquest apartat. Aquest conjunt esdevé «una valuosa i indispensable eina de treball» pels que volen conèixer l'aspecte humà i íntim de moltes pàgines de la història recent.

II) **De Demografia.** Tal com va dir Joan Rebagliato, quan presentà Josep Iglésies com a demògraf i elaborà la seva bibliografia d'aquest caire que figura al citat número de la revista, es tracta «d'un dels més prestigiosos i segurament el més popular dels estudiosos de la nostra població». Algunes vegades, els seus treballs són com pinzellades breus, fetes de manera ocasional, dedicades a una població amb motiu d'algun esdeveniment determinat, però d'altres, es tracta de la transcripció pacient i laboriosa de manuscrits i documents enrevessats, fogatges i padrons, censos i relacions antigues, d'escriptura gaire bé jeroglífica, que ell transcriví amb longanimitat amb la sol·lícita col·laboració decisiva de la seva muller, Maria Fontserè. «Tots els seus treballs (demogràfics) giren entorn de la població de Catalunya els sis segles darrers»: prop d'una vintena d'escrits s'afegeixen aquests darrers anys a la quarantena de treballs que Joan Rebagliato ja va poder esmentar el 1978 i és possible que la relació s'hagi de complementar quan puguin aparèixer les obres que estava enllestint.

III) **La divisió territorial.** Josep Iglésies, d'una manera ininterrompuda, va contribuir a l'anàlisi del territori de Catalunya. Ell tenia una idea molt clara de la seva organització i no va deixar mai de proposar-la, amb seguretat i perseverança, amb un noble entossudiment. Fou el que d'una manera més insistent, aprofitant qualsevol ocasió, advocà per una visió tradicional del comarcalisme i pel que creia la interpretació més fidel dels resultats dels treballs de la Ponència de la Generalitat, amb un interès sempre renovat que l'havia situat «com un especialista meritíssim en estudis comarcals» (Pau Villa).

No hi ha dubte que sense la tasca de Josep Iglésies —de la qual són mostra els treballs que figuren a la bibliografia present— la doctrina sobre la divisió territorial de Catalunya no hauria assolit la maduresa actual i no tindria, avui, la mateixa fesomia. Llàstima que no s'hagin pogut plasmar en el paper les darreres converses que tingué sobre aquest tema, tan riques en matisos, tan robustes, encara, en les seves conviccions!

IV) **L'excursionisme i la seva història.** Tota la vocació de l'Iglésies és filla de l'excursionisme. És «amb les cames i amb el cor» que resseguí muntanyes i valls recerçant camins i viaranyes que l'apropessin a la realitat de la terra i a les marques que hi deixaren els seus habitants, per amagades que fossin totes. Del que anà seguint i veient, de tot el que observà, fins el final, en deixà constància i es pot afirmar que no es pot tenir un ple coneixement del país sense la consulta de les obres de l'Iglésies, sense fullejar i analitzar les seves guies insubstituïbles, de tan vella tradició, i els comentaris o les descripcions, amb aquell verb tan sucós, que en feia. Prop d'una vintena de recents aportacions s'arregleren a la bibliografia present amb el seu origen en la pràctica noble de l'excursionisme i l'amor pels seus conreadors.

V) **D'història i d'altres cròniques** aplega un grup d'estudis, breus per la seva extensió, però que aclareixen punts concrets de la història de Catalunya i dels seus protagonistes, punts de la història que el mateix Iglésies havia viscut o que havia estudiat en la tasca pacient de recerques reflexives.

És veritat que, sovint, l'adscripció d'un treball a un o a un altre apartat d'aquesta bibliografia es fa difícil, però és que la vida mateixa tampoc no està formada per un seguit de compartiments estancs, sinó que és un conjunt de factors interdependents que, per tant, s'interfereixen. ¿On posar, doncs, les opinions sobre Lluís Solé i la Societat Catalana de Geografia, per exemple? O bé, ¿on posar l'estudi sobre Eduard Fontserè i els esdeveni-

ments que envoltaren la seva vida? L'adscripció s'ha fet en considerar el to més o menys personal de l'article, tot i que no s'ignora el perill d'una certa artificiositat inherent a qual-sevol classificació.

VI) **Producció vària.** Aquest apartat inclou l'obra esparsa de Josep Iglésies: pròlegs, presentacions, conferències, panegírics, parlaments... No es pot deixar de repetir el que s'ha dit abans: aquests mots que figuren en les obres que ara se citen, foren dits amb la calor i el verb encès de Josep Iglésies, amb un abrandament fruit del seu entusiasme i bonhomia, però sempre foren preparats curosament i escrits, amb la seva lletra menuda i nerviosa i d'aquesta manera s'han pogut conservar amb tota fidelitat. El més valuós de la improvisació en l'obra de Josep Iglésies, era la seva preparació meticulosa, atent, d'orfebre.

Molts dels pròlegs que l'Iglésies va escriure i que figuren a la bibliografia ho foren per a llibres de contingut literari: hi demostra el seu coneixement de les lletres i de l'art del bell escriure i l'extensió de la seva cultura. En tots els moments, tant les seves preferències com el seu estil, són reflexe d'un home format els moments de l'esclat del noucentisme, malgrat que la seva innegable ironia, que l'engalzava de manera perfecta amb el tarannà de la gent del camp, feia difícil el seu encasellament i li permetia liberalitats profitoses i agraiades.

Potser és en aquest apartat —qui sap si per l'ampli ventall del seu contingut— on es poden observar millor les múltiples facetes de la personalitat de Josep Iglésies, a la qual donava unitat la seva humanitat.

Fer una bibliografia no és mai senzill perquè l'obra de molts autors és dispersa i costa d'identificar-la. El treball de recollida i de tria és laboriós i sempre queden llacunes que, més endavant, sap greu no haver sabut omplir.

Merys fàcil és, però, l'elaboració d'una bibliografia d'un autor tan abundant com Josep Iglésies i de fer-la referida a un període recent de l'autor, quan encara no ha madurat la crítica ni el temps tan breu no permet el seguiment exhaustiu dels escrits.

Per això cal tornar a fer menció —i ara de manera ben especial— de la labor sol·lícita de Maria Fontserè que a la seva condició de companya atent de Josep Iglésies pot afegir les seves qualitats de bibliotecària impecable i el seu conreu exquisit de l'amistat, del que, sempre, aquella casa, havia fet galeig. No hi ha dubte que sense el treball de Maria Fontserè tampoc s'hauria pogut efectuar aquesta bibliografia. Cal donar-ne fe, amb agraïment.

Bibliografía de Josep Iglésies

I. BIOGRAFIES, SEMBLANCES I NECROLÒGIQUES

1. *Bibliografía de D. Salvador Vilaseca Anguera*, «Boletín Arqueológico de Tarragona», Època IV, Fasc. 133-140, anys 1976 i 1977, Real Sociedad Arqueológica Tarragonense, Tarragona.
2. *Adéu a Josep Mª Casas Homs*, «Cultura», Valls, setembre 1979.
3. *L'etapa reusenca de Torrell Eulàlia*, «Miscel·lània Torrell de Reus», Fundació Roger de Belfort, Santes Creus 1979.
4. *Eduard Vidal i Riba*, «Vèrtex», números 73 i 74, Federació d'Entitats Excursionistes

de Catalunya, gener/febrer, març/abril, Barcelona 1980.

5. *Ramon Blasi i Rabassa*, «Reus», n° 1.468, pàgs. 19-20, Reus 31 maig 1980.
6. *Els noranta-nou anys del mestre Pau Vila*, «Avui», 29 juny 1980, Barcelona.
7. *Pau Vila ens deixa*, «Avui», 16 agost 1980, pàg. 6, Barcelona.
8. *Pau Vila*, Rafael Dalmau editor, Episodis de la Història 252-253, Barcelona 1981.
9. *L'evolució del pensament de Pau Vila en la divisió territorial de Catalunya*, «Ciència», núm. 10, pàgs. 30 a 33, Barcelona 1981.
10. *Adéu a Josep Mª Puchades*, «Muntanya», núm. 725, pàgs. 307 a 311, Barcelona, febrer 1983.
11. *Al servei de la geografia catalana: Josep Mª Puchades*, «Serra d'Or» Montserrat, març 1983, pàgs. 37 i 38.
12. *Obituari: Antoni Bergós i Massó — Antoni Parramon i Tobau* (sense firma), «Treballs de la Societat Catalana de Geografia», número 7/8, pàgs. 156 i 157, Barcelona, juny i setembre 1986.

II. DE DEMOGRAFIA

13. *Demografia històrica del Baix Empordà*, «XX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos», Sant Feliu de Guíxols 1977.
14. *El moviment demogràfic de la comarca d'Urgell a partir de la segona meitat del segle XIV*, «Ilerda», núm. XXXVIII, Instituto de Estudios Ilerdenses de la Diputación Provincial de Lérida. Lleida 1977.
15. *Síntesi de la població del Baix Camp a partir del segle XIX*, Edicions del Centre de Lectura, Reus 1980.
16. *Notes sobre la demografia de Sarral*, «Miscel·lània Sarralenca», VIII Centenari de la Fundació de Sarral, Ajuntament de Sarral 1980.
17. *La demografia de Tous a partir del segle XIV*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Tous, mil anys d'història, pàgs. 217 a 228, Sant Martí de Tous 1980.
18. *L'altitud de la població catalana l'any 1553*, «Acta Geològica Hispànica», Universitat de Barcelona i Consell Superior d'Investigacions Científiques, Homenatge a Lluís Solé i Sabarís, pàgs. 547 a 549, Barcelona 1981.
19. *Demografia històrica i actual de Berguedà*, «XXIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos», pàgs. 37 a 59, Berga juny 1979.
20. *El poblament a les Muntanyes de Prades*, «Aplec de Treballs núm. 4» Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, Montblanc 1982.
21. *La població de les comarques de llengua catalana de l'Aragó entre 1857 i 1975*, «Pedralbes», núm. 2, pag. 51, Departament d'Història Moderna, Facultat de Geografia i Història, Barcelona 1982.
22. *El poblament de les Muntanyes de Prades*, «Arrels», Miscel·lània d'Aportacions històriques i documentals de l'Espluga de Francolí, Publicacions del Centre d'Estudis Locals del Casal de l'Espluga, 1983.
23. *Els caps de casa de l'Espluga de Francolí a les darreries del segle XV*, «Francolí», segona època, n° 3, Casal de l'Espluga, l'Espluga de Francolí, abril 1983.
24. *Els caps de casa de la Morera en els anys 1497, 1515, i 1553*, «Festa Major», la Morera de Montserrat, 1984.
25. *Els caps de casa de Riudoms l'any 1487*, «Lo foc», full informatiu dels socis del Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar, núm. 63, Riudoms, gener 1985.
26. *Els caps de família de Riudoms l'any 1515*, «Lo foc», full informatiu dels socis del

- Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar, núm. 65, Riudoms, març 1985.
27. *Consideracions sobre les dades de poblament que proporciona la comuna del Camp de Tarragona entre 1339 i 1563*, «Miscel·lània Fort i Cogul», Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.
28. *La demografia del Segrià segons els censos moderns*, «Treballs de la Societat Catalana de Geografia», n° 6. pàgs. 39 a 46, Barcelona, març 1986.
29. *Sis segles de població a la Segarra (1365-1981)*, «Revista de l'Estació Agrometeorològica de l'Alta Segarra», núm. 1, Masia Ben Viure, Veciana 1986.
30. *EL moviment demogràfic de Catalunya entre 1936 i 1981: El poder de les capitals comarcals*, «El País», pàgs. 4 i 5, Barcelona 16 novembre 1986.

III. LA DIVISIÓ TERRITORIAL

31. *L'ajust de les rodalies de Santa Coloma de Queralt dins la divisió territorial catalana*, «XVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos», Ajuntament de Santa Coloma de Queralt 1979.
32. *Com i perquè fou reconeguda la Vegueria de Reus per la Generalitat de Catalunya l'any 1933*, «Reus, Semanario de la Ciudad», núm. 1.450, 26 gener 1980 i núm. 1.451, Reus, 2 febrer 1980.
33. *L'esquarçament provincial*, Unió de botiguers, 24 pàgs., Reus 1980.
34. *Com fou feta la divisió territorial l'any 1936*, «El Pont, la cultura catalana tal com l'anem fent», núm. 85, pàgs. 24 a 27, Barcelona 1981.
35. *La divisió territorial de 1936*, «Avui», Barcelona, I: 14 novembre 1981; II: 15 novembre; III: 17 novembre; IV: 18 novembre.
36. *L'Estatut de l'Aragó i les comarques de llengua catalana que comprèn*, «Avui», Barcelona 27 maig 1982.
37. *La divisió territorial de 1936* (conferència publicada), Omnium Cultural de Sabadell i Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Sabadell, Sabadell 1984.
38. *La franja de llengua catalana de l'Aragó*, «El Llamp», núm. del 10 de juliol 1984.
39. *Enquesta sobre Catalunya rica-Catalunya pobra*, publicat a «Presència» de Girona, núm. 315, 20 abril 1974 i reproduït a «El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'Estudis, Propostes i Documents (1939-1983)», Diputació de Barcelona i Editorial Alta Fulla, pàgs. 116 a 118 Barcelona 1984.
40. *La qüestió de la divisió territorial de Catalunya a la llum dels canvis demogràfics ocorreguts entre 1936 i 1981*, a *El debat de la Divisió territorial de Catalunya. Edició d'Estudis, Propostes i documents (1939-1983)*, Diputació de Barcelona i Editorial Alta Fulla, pàgs. 789 a 799, Barcelona 1984.
41. *Assaig sobre la comarca d'Igualada*, resum reproduït a *El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'Estudis, Propostes i documents (1939-1983)*, Diputació de Barcelona i Editorial Alta Fulla, pàgs. 867 a 878, Barcelona 1984.
42. *Com i perquè fou reconeguda la vegueria de Reus per la Generalitat de Catalunya l'any 1933*, reproducció de la conferència publicada a «Reus» (vid. 32) a *El debat de la divisió territorial de Catalunya. Edició d'Estudis, Propostes i Documents (1939-1983)*, Diputació de Barcelona i Editorial Alta Fulla, pàgs. 997 a 1.012, Barcelona 1984.
43. *El Baix Llobregat i les divisions territorials de Catalunya*, «IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat», Martorell 1984.
44. *Història de la Ponència d'Estudi de la divisió Territorial de Catalunya*, «El País», any V, núm. 210, pàgs. 2 i 7 de «Quadern», Barcelona, 5 octubre 1986.

IV. L'EXCURSIONISME I LA SEVA HISTÒRIA

45. *La cultura i l'excursionisme*, «Avui », 28 febrer, pàg. 26, Barcelona 1979.
46. *L'Excursionisme contemporani*, «Vèrtex», núm. 68, Barcelona 1979.
47. *La carta de Mn. Jaume Oliveres sobre la primera tragèdia de l'excursionisme català*, «Vèrtex», núm. 71, Federació d'entitats excursionistes de Catalunya, Barcelona 1979.
48. *L'excursionisme és consubstancial als catalans*, «Excursionisme» Butlletí de la UEC (Congratulació al nomenament de soci d'honor de la UEC i al posar el retrat a la galeria d'excursionistes il·lustres), pàg. 20 a 29, Barcelona 1980.
49. *L'ermita de l'Abellera*, «XI Festa de Sant Jordi i de les Roses», III Campament de Sant Jordi (25 i 26 d'abril de 1981), Secció Excursionista del Centre de Lectures, Reus 1981.
50. *Un exponent del profit cultural de l'excursionisme*, «Vèrtex», Federació d'entitats excursionistes de Catalunya, núm. 79, Barcelona, gener-febrer 1981.
51. *El cinquantenari de la UEC*, «Excursionisme», Butlletí de la UEC, Barcelona, febrer 1981.
52. *Amb les cames i amb el cor*, «Llibres de Motxilla» 20, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 100 pàgs., Montserrat 1982.
53. *L'excursionisme i Pompeu Fabra*, Conferència al local de l'Orfeó Gracienc amb motiu del cinquantenari del *Diccionari General de Pompeu Fabra* i les XIV Festes Populars de Cultura, «Butlletí Interior Informatiu de l'Omnium Cultural», 3ª època, núm. 42, Barcelona quart trimestre de 1982.
54. *Joaquim Santasusagna (Cara al cim lligats amb la mateixa corda)*, Publicacions de l'Ajuntament, 21 pàgs., Reus 1982.
55. *Joaquim Santasusagna (Cara al cim lligats amb la mateixa corda) Notícia biogràfica*, Publicacions de l'Ajuntament, Reus 1982.
56. *Joaquim Santasusagna, un activista cultural*, «Avui», Barcelona 20 maig 1982.
57. *Artur Osona, l'autor de les primeres guies excursionistes de Catalunya*, «Arxiu bibliogràfic Excursionista de la UEC», 132 pàgs., Barcelona 1983.
58. *L'excursionisme i Pompeu Fabra*, «Mai enrrera», Club Excursionista de Gràcia, núm. 405, pàgs. 93 a 98, Barcelona, desembre 1983.
59. *La Baltasana*, (Col·locació d'un Pedró-Taula d'orientació i Festa de Sant Jordi i de les Roses, Secció Excursionista del Centre de Lectura, Reus abril 1985).
60. *L'excursionisme i Jacint Verdaguer: Verdaguer a la Pica d'Estats*, «Homenatge dels excursionistes», pàgs. 48 a 60, Barcelona 1985.
61. *Joaquim Santasusagna*, «Vèrtex», núm. 86, pàgs. 64 i 65, Barcelona, març i abril 1982.
62. *Prades la vila vermella*, «Butlletí Informatiu», Secció Excursionista del Centre de Lectura, núm. 54, Reus, gener 1986.

V. D'HISTÒRIA I D'ALTRES CRÒNIQUES

63. *Geografia agressiva*, «Quaderns», número monogràfic dedicat a Pau Vila, núm. 17, Amics de les Arts i de les Lletres, Sabadell, desembre 1980.
64. *Joaquim Vayreda i l'alçament carlí de 1872-1876*, «Serra d'Or», pàgs. 69 i 70, Abadia de Montserrat, desembre 1981.
65. *Els camins rodats dels Pirineus al primer quart del segle XVIII*, «Vèrtex», núm. 43, pàgs. 272 a 275, Federació d'entitats excursionistes de Catalunya, Barcelona, gener.
66. *Antoni Martí Franquès i l'Acadèmia de Ciències*, «Miscel·lània Antoni Martí i Fran-

- quès» amb motiu de la commemoració dels cinquanta anys de la seva mort (1932-1982), pàgs. 143 a 153 Ajuntament, edicions, Tarragona 1983.
67. *La Biblioteca de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona*, «Revista de Libreria Anticuaria», núm. 5, Barcelona 1983.
68. *Antoni Martí i Franquès i l'Academèmia de Ciències*, «Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona», tercera època, núm. 818, vol. XLV, núm. 14, Barcelona 1983.
69. *Eduard Fonteserè, relació de fets*, Fundació Salvador Vives Casajuana, 176 pàgs., Barcelona 1983.
70. *Dos testimonis inèdits dels fets d'octubre* (transcripció de dues cartes de Josep Iglésies a Joaquim Santasusagna), «Quaderns d'Història Contemporània» núm. 8, pàgs. 35 a 37, Departament d'Història Contemporània, Tarragona 1985.
71. *Lluís Solé i Sabarís i la Societat Catalana de Geografia*, «Treballs de la Societat Catalana de Geografia», núm. 4, pàgs. 63 a 66, Barcelona 1985.

VI. PRODUCCIÓ VÀRIA

a) Pròlegs, pòrtics i presentacions.

72. *Prefaci a CABEZA*, Joaquim: *Geografia de Catalunya —Aspecte físic—*, «Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya», Barcelona 1979.
73. *Pòrtic a Estudis sobre temes guixolencs*, Publicacions del Museu Municipal de Sant Feliu de Guíxols, núm. 2, Diputació de Girona i Ajuntament, Sant Feliu de Guíxols 1980.
74. *Pòrtic de l'exposició de Clausura del Congrés de Cultura Catalana*, Palau Arxiepiscopal, Tarragona 1979.
75. *La Sardana*, «Aplec del baix Camp», XIV Aplec de Sardanes de la Colla Sardanista Rosa de Reus, Reus 28 setembre 1980.
76. *Programa de «Vint-i-cinc Assemblees d'Estudiosos Comarcals»*, Manresa 1981.
77. *Les veus del claustre*, Antologia lírica de Santes Creus, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, Santes Creus 1982.
78. *Pròleg a MONCLÚS*, Joaquim: *La franja de Ponent avui*, Edicions el Llamp, Barcelona 1983.
79. *Prefaci a TORT i DONADA*, Joan, *Per la vall del Segre*, «Llibre de Motxilla», Abadía de Montserrat 1984.
80. *Pròleg a PEREA SIMON*, Eugeni: *La Morera de Montsant i el seu terme municipal. Toponímia*, Santes Creus 1984.
81. *Pròleg a ANGUERA*, Pere: *El Priorat de la Cartoixa d'Escaladei*, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, Santes Creus 1985.
82. *Joan Dalmases, un poeta igualadí*, «Estudis», Temes sobre la comarca de l'Anoia, núm. 2 pàgs. 35 a 39 Edicions del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, Igualada 1985.
83. *Pròleg a MARGALEF*, Joaquim i TASIAS, Joan: *El Priorat, Anàlisi d'una crisi productiva*, Caixa d'Estalvis de Catalunya, Col·lecció Catalunya Comarcal, Barcelona 1985.
84. *La ciutat és filla de tots els seus habitants*, Presentació del *Diccionari biogràfic d'igualadins*, Igualada, octubre 1986.

b) Parlaments i conferències

85. *Parlament al Jubileu familiar* de Siurana de M. Aragonès. Fundació Històrica i d'Art Roger de Belfort, pàgs. 85 a 92, Santes Creus 1978.

86. (Josep de la Riba), *Isabel de Reus*, 75^è aniversari de la Coronació de Ntra. Sra. de la Misericòrdia, Programa oficial, Reus 1979.
87. *Parlament*, «Butlletí de la Biblioteca-Museu Balaguer», Centre d'Estudis de la Biblioteca, 6ª època, Vilanova i la Geltrú 1980.
88. *Als veïns de la Pobla de Claramunt*, Acte de lliurament de la VIII edició del premi Gumersind Bisbal Gutsems a la Pobla de Claramunt (14 setembre, 1980), la Pobla de Claramunt —Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona 1981.
89. *Missioners de la cultura local i comarcal*, «XXVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos», Sant Joan de les Abadesses 23 i 24 d'octubre 1982.
90. «*Què en farem del Llobregat*» Inauguració de les Jornades d'estudis sobre el Baix Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, pàgs. 7 a 11, Martorell 1984.
91. *Les Muntanyes de Prades* (conferència), «Muntanya», núm. 734, pàgs 147 a 154, Barcelona, agost 1984.

c) Obra esparsa

92. *El llindar*, XVII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Santa Coloma de Queralt 1979.
93. *L'abat laic de Santes Creus*, «Avui», Barcelona 27 maig 1979.
94. *Cohesió ciutadana*, «Reus», núm. 1.420, Reus juny 1979.
95. (Iglésies de la Riba) *Haurà de tancar-se l'Observatori Fabra?*, «Avui», Barcelona 18 maig 1980.
96. Vint-i-cinc Assemblees d'Estudiosos Comarcals, «Serra d'Or», pàgs. 25 a 27, Abadía de Montserrat, febrer 1981.
97. *Preàmbul* a DALMASES, Joan: *Sonets i altres assaigs poètics*, Igualada 1981.
98. *Els llibres de memòries de Plàcid Vidal*, «Avui», 8 maig 1981.
99. *El desconegut*, «Reus», pàgs. 15, Reus, Nadal 1981.
100. Lliurament del Premi d'Honor Jaume I al Centre de Lectura de Reus, «Reus», 5 juny, pàgs. 6 a 8, Reus 1982.
101. *Uns mots*, «Espitllera», Revista d'Informació montblanquina, núm. 24, pàgs. 33 a 35, núm. extra, Montblanc 1983.
102. *La tasca feta durant quatre dècades de clandestinitat forçosa*, «Avui», 23 abril, Dia-da de Sant Jordi, pàgs. 3 i 4, Barcelona 1985.

Aquesta Bibliografia és el primer dels treballs que s'estan enllestint sobre l'aportació bibliogràfica de l'Iglésies. Aviat es disposarà d'una revisió completa de l'obra meritòria de Xavier Fort de la complicada bibliografia sobre l'Iglésies, de l'anàlisi crítica d'alguns apartats, com el de la divisió territorial del qual es valoren els continguts, les aportacions originals i els resultats perdurables.

Amb la mort de Josep Iglésies s'ha clos un aspecte important de la geografia a Catalunya que ha estat presidit per les figures de Pau Vila, de Solé i Sabarís i del mateix Iglésies. L'estudi de les bibliografies que s'estan enllestint ha d'ajudar, també, a la valoració crítica d'aquest corrent i ha de contribuir a valorar-lo degudament.

Barcelona, desembre 1986